

САВА Н. АКСИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ С ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

МОДЕРНИЗАЦИЈА ДРУШТВА И ПРАВА КАО УСЛОВ И ПОСЛЕДИЦА КОДИФИКАЦИЈЕ²

САЖЕТАК. Право, може, не само да прати промене у друштву, и отвара могућност даљим променама, већ може да буде и један од главних друштвених механизма помоћу којег ће се остваривати напредак друштва, у ком случају би се такво право могло сматрати прогресивним и напредним. Циљ његове модернизације, поред тога што треба да уведе нове правне институције, треба да буде и стварање таквог права чија би структура била једноставна, композиција норми јасна и појмови недвосмислени, а њихов смисао у нормама такав да не остављају простора за дилеме, и у којем се и лаици могу лако снаћи, као и да примена таквога права не буде отежана замршеностима и апстракцијама разних типова. Поред тога, норме оваквога права треба да одражавају дух времена и тренутка, политичког, економског, ширег социолошког и сваког другог.

Када се буду стабилизовале прилике у друштву, тада ће бити могуће извести кодификацију, као процес којим се од више сродних правних грана ствара један законски текст. Кодификација означава нормативно усклађивање и техничко – редакцијско сређивање законских прописа из више сродних грана права. Кодификација је последица друштвено-политичке стабилности која се одражава и на правни поредак, односно то је правна верификација етаблираног друштвеног баланса. Кодификацијом се право уздиже на један виши појмовни и технички ниво и њоме се често уводе нови институти и појмови, док, истовремено, кодификовани законски текст представља основу за даље усавршавање и развој права, а тиме и друштва у целини.

¹ sava.aksic@gmail.com

² Рад је примљен 13. фебруара 2015, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 22. јула 2015.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: модернизација, кодификација, право, техничка и граматичка усклађеност.

Право, као и сви остали механизми управљања друштвом, међу којима право има најзначајнију улогу, не могу се сагледавати мимо осталих збивања у друштву. Све промене које се дешавају у друштву неминовно се одражавају и у и праву, не рачунајући на оне промене које правни систем као такав производи, односно промене које настају остварењем конкретног правног система. Међутим, иако је основна улога права да буде регулатор и механизам управљања друштвом (с обзиром на то да неки теоретичари, као нпр. Вилхелм Лундстет, предлажу напуштање термина држава и право, и уместо њих увођење термина принудна машинерија и правна декларација), то не значи да се правом увек и свагда, у свим фазама развоја друштва, усавршавају друштво и развијају друштвени односи (в. Врачар, 1995, стр. 153–197). Може се рећи да негде право задржава превазиђене односе или превазиђен начин функционисања, упркос актуелним кретањима друштва, док на неким другим местима, право може бити, не само отворено за савремена кретања друштва, већ оно може путем права, као средства друштвеног механизма да уводи напредне промене у друштву. То значи да право може не само да прати промене у друштву и отвара могућност даљим промена, већ може и да буде један од главних друштвених механизма, помоћу којег ће се остваривати напредак друштва. У том случају, када држава и право доприносе развоју и усавршавању појединца и заједнице у целини, њихово постојање је оправдано, а такво право се може сматрати прогресивним и напредним. Дакле, само право, које није кочница друштва, већ доприноси његовом развоју, може се сматрати модерним и напредним правним системом, односно поретком (с обзиром на чињеницу да поредак по конвенцији садржи и материјализацију права).

Међутим, модернизација и развој права, подразумевају не само увођење нових правних института, уважавање друштвене реалности, него и промене у самоме праву и начину на који оно постоји и функционише. То значи да бисмо за сам акт стварања напредног, односно модерног права, могли у принципу да закључимо да се састоји из два елемента: формалног и материјалног.

Формални елемент модернизације подразумева стварање таквог права чија је структура једноставна, композиција норми не-

двосмислени, појмови јасни, а њихов смисао у нормама такав да не оставља простора за дилеме, у којем се и лаици могу лако снаћи, и чија примена није отежана замршеностима и апстракцијама разних типова, већ је једноставна, односно, тако устројена да се они којима је норма упућена могу лако снаћи и применити је (Brassloff, 1928, стр. 32–44). Услов за то је да право у техничко-редакцијском смислу буде тако написано да, колико је то год могуће, садржи јасне појмове и термине, који су садржани у говорном језику, осим наравно у делу који нужно мора да садржи правне конструкције, као и да је право технички уређено на начин да се без проблема може приступити нижој и вишој критици норме, као претходном поступком тумачења права (уп. Фулер, 2001, стр. 80–82).

Овај квалитет се обично означава појмом правне сигурности, који се као темељни правни принцип огледа, са једне стране, у нормативним решењима која не остављају места ни за какве арбитрарности, злоупотребе и произвољности које би омогућиле различит третман грађана у истим или сличним ситуацијама, а с друге стране, и у примени таквог права, којом приликом не би требало да постоје изузеци од примене права, у смислу да постоји повлашћени или они на које се поједине норме не односе, а све то као последица дискреција ма које врсте (Brassloff, 1928, стр. 32–44). Уколико би у одређеном правном поретку овај елемент форме био доведен у питање, с обзиром на то што се у њему сустижу сви елементи и квалитети права, тешко да би се о одређеном правном поретку могло говорити као о савременом и модерном. Правна сигурност одређеног поретка је суштина његовог формалне стране (в. Радбрух, 1980, стр. 94–100).

Такође, тип нормативног система не мора да имплицира никакав вредносни суд о постојању правне сигурности. Овај квалитет може бити обезбеђен код оба типа правних система: прецедентном и европско-континенталном праву, али на различите начине. У прецедентном праву је обезбеђен кроз једну ширу нормативну сигурност, првенствено кроз обичајну и моралну, с обзиром на то да су оне основа прецедента, пошто правна норма још увек не постоји, да би након установљења прецедента нормативна сигурност прерасла у правну сигурност (Келзен, 1951, стр. 33–34. и 46–47). Дакле, то што се пресудом за случај који не постоји, ствара формални извор права тек доношењем прве пресуде која бива потврђена од стране вишег суда, односно стварањем прецедента, не значи да не постоји никаква сигурност до

тренутка стварања прецедента. Не постоји, строго формално гледано, правна, али постоји шира нормативна сигурност, првенствено предвиђена кроз обичајне и моралне норме. Док је, с друге стране, у европско- континенталном праву правна сигурност обезбеђена на формално егзактан начин, доношењем, не појединачне, као у прецедентном праву, него опште правне норме (Келзен, 1951, стр. 41–42, и Лукић, 1995а, стр. 114–140).

Материјална страна модернизације и усавршавања права, за разлику од формалне стране која има у виду само право као такво и начин његовог функционисања, односи се на врсту односа и начин на који их правне норме регулишу, а оне ће бити напредне и модерне само ако по начину на који регулишу односе одражавају дух времена и тренутка, политичког, економског, ширег социолошког и сваког другог. Тако би се модерним и напредним могло означити свако право које садржи савремене правне институте и модерне тековине, и уопште, свако право које регулише односе на начин да се остварује напредак појединаца и друштва у целини. Савремено право би, такође, било и оно којим се омогућава економска независност, политичка, полна, национална и верска равноправност, стварање амбијента, колико то капацитети државе омогућавају, да и хендикепиране особе, као и особе са разним врстама недостатака уживају једнака права као и остали. У то би улазили и правни институти који би омогућавали најразличитије врсте слобода, почев од економске, са циљем стварања економске стабилности појединаца и породице, до политичке, у смислу стварања сопственог и независног политичког става и мишљења. У таквом праву, посебно морају бити заступљена начела солидарности, хуманости, правичности, равноправности итд., а уз све наведено, овакво право неспорно мора да садржи и норме о еколошкој заштити друштва (упор. Гурвич, 1997, стр. 266–268).

Модерним правом би се посебно могло означити оно право које, уважавајући аутономију верских организација, раздваја световну и духовну власт. Наиме, током историје однос између световне и духовне власти био је успостављан на различите начине, са превагом једне на рачун друге власти. У средњем веку је у Европи то била превага духовне на рачун световне власти, док је у периоду комунизма религија била у потпуности потчињена комунистичкој идеологији, са циљем нестанка религије. Модерно право не подразумева постојање једне на рачун друге власти, надмоћ државног на рачун ауторитета цркве, већ управо упоред-

но постојање и неспутано функционисање оба ауторитета, односно обе власти истовремено (упор. Лукић, 1995а, стр. 110). Дакле, оно право које може да буде примењено и служи за потребе и тежње човека, као природног и друштвеног бића, у складу са његовим природним правима, ма колико тај појам био дискутабилан, као и потребе заједнице у целини, можемо сматрати модерним правом.

Уз све то, као изричит услов без којег се ни једно право не би могло сматрати правом које доприносу напретку друштва јесте његова неселективна примена и предвидивост последица за поступке појединаца, као императив постулата правне државе. Само у држави, која примењује право на начин да свако може да буде сигуран, под условом да није прекршио закон да му је загарантована слобода и егзистенција, може се осећати слободним и достојанственим. Међутим, такође је неопходно да такво право постоји не само у смислу нормативне егзистенције, већ и у смислу своје материјализације.

КОДИФИКАЦИЈА

Кодификација је процес којим се од више сродних правних грана ствара један законски текст,

„[...] које обично није кодификовано него остаје рашчлањено на мноштво посебних закона” (Јовановић, 1934, стр. 5).

Кодификација грађанског права најчешће се врши тако што се све гране грађанског права спајају, у нормативном и редакцијском смислу, у један кодекс грађанског права. Кодификовати се може и одређена грана права на начин да се више правних прописа, односно више правних норми припајају матичној грани права (као што је то доскоро био случај код нас, када се одређене кривичноправне норме нису налазиле у кривичном закону већ у другим законима којима се регулишу различите области друштвеног живота, па су се такве норме припојиле кривичном закону, те је на тај начин – кодификацијом кривичног права, настао кривични законик). Таква ситуација може бити, не само са појединим нормама, него и са целим правним институтима уколико они постоје у нематичним правним гранама, иако такви случајеви – случајеви постојања целокупних правних института ван матичне правне гране, у принципу нису чести. Такође је могуће и

да постоје сродни правни институти у различитим правним областима, које се тада такође могу кодификовати.

„Иако термин кодификација настаје тек почетком XIX века, уобичајено је да се користи и за старе, античке збирке правних прописа. Сам термин кодекс тек почетком XIII века добија значење збирке закона. У римској литератури термин *codex* у почетку подразумева, строго језички гледано, књигу као форму писања, уместо свитка, смотуљка папируса; а од времена Диоклецијана се, у правном језику, *codex* користи за збирке царских конституција, али и даље пре свега у смислу форме издавања, тј. писања. Данас је, међутим, уобичајено да се за античку правну литературу кодекс третира као збирка прописа са аспекта садржине, уређена по унапред утврђеном реду. У савременој правничкој терминологији, с обзиром на висок степен развоја права, правне теорије и правне технике, термини кодекс и кодификација, како неки аутори истичу, 'означавају збирку правних правила, скуп правних прописа који регулише читаву област људских односа (грађански, кривични, породични итд.)' ” (Јовановић, 2002, стр. 27).

Кодификација означава нормативно довођење у склад и техничко-редакцијско сређивање законских прописа из више сродних грана права. Текст који настаје кодификацијом назива се закоником или кодексом.

„Под појмом кодификације се још од римског права подразумева доношење закона (*codex – facere*), тачније законско уређење једне правне области. Кодификацијом се често означава и сам законик” (Ковачевић-Куштримовић, 2002, стр. 13).

Дакле, кодификацијом се врши усклађивање у нормативном, а онда и у техничко- редакцијском смислу.

Усклађивање у нормативном смислу јесте усклађивање у два правца.

Прво, кодификацијом се врши усклађивање прописа на начин да се прописују основна начела, која ће се као таква разликовати од основних начела оних грана права која се кодификују. Нова, основна начела морају се односити на све кодификоване гране права и као таква треба у извесној мери, по природи ствари, да буду различита од начела сваке поједине гране права. То је и нормално, јер се нова основна начела односе на заједничке појмове највишег нивоа генерализирајуће апстракције кодификованих грана права (в. Живановић, 1951, стр. 77-79).

Друго, кодификацијом је потребно ускладити поједине прописе, уколико су они у самој садржини прописа противуречни.

„Кодификација служи да се дође до једне повезане целине која ће дати што пунију слику једне установе и уклонити противуречности колико је то могуће” (Тасић, 1995, стр. 425).

Оваква противуречност се не односи на поједине гране права посматране саме за себе, у смислу да оне имају одређене противуречности. Уколико оваква врста интерне противуречности и постоји, питање важења ове врсте противуречности норми решава се у складу са правним принципима о односу више и ниже, односно шире и уже норме. Питање противуречне норме је питање важења такве норме које се решава независно од поступка кодификације (упор. Фулер, 2001, стр. 83–87). Али, нормативна противуречност која може бити сметња кодификацији је противуречност која може да постоји између норми које припадају различитим правним гранама које се кодификују, а чија противуречност до тренутка кодификације није представљала сметњу, с обзиром на то да су у питању различите гране права које на различите начине регулишу односе. Таква противуречност, ако и постоји, може бити само спорадична, не и кардинална, јер се ипак ради о гранама права којима се на сличан начин регулишу односи, будући да гране права које се кодификују припадају истој области права.

За разлику од усклађивања у нормативном смислу, које је суштинске природе, кодификацијом се након нормативног врши усклађивање и у редакцијско-техничком смислу, које би се могло означити и као усклађивање у формалном смислу. Ова врста усклађивања је од таквога значаја да кодификација без ње никако не може бити потпуна а и треба да нормативно усклађивање доведе до краја, како кодификовани прописи не би представљали у граматичко-језичком смислу њихов механички збир, него и формално-појмовну целину (Јовановић, 2002, стр. 27). С друге стране, ова врста усклађивања треба да поједине појмове прецизира и усклади са осталим појмовима, како би се и номинално одредила права мера обима појмова у новој систематизацији појмова: виших и нижих, ужих и ширих (вид. Петронијевић, 1932, стр. 38–41).

Уз све то, кодификација ће бити успешнија уколико се више употребљавају појмови који су у говорном језику народа, а мање непрецизни и нејасни појмови, исто као и високостручни појмови, осим ако је њихова употреба нужна (Лукић, 1995б, стр. 214–217). Овом врстом усклађивања процес кодификације приводи се крају, будући да све кодификоване гране права треба

и термилошки да чине кохерентну целину, и оставе утисак да се ради о једном законском тексту. На тај начин је процес кодификације окончан, па се кодификовани текст обично и технички уређује као један законски текст у смислу публикације.

ОДНОС МОДЕРНИЗАЦИЈЕ И КОДИФИКАЦИЈЕ

Да би се уопште могло приступити кодификацији, неопходно је да у држави влада такво стање, односно да буде постигнут један друштвени амбијент који није оптерећен друштвено-политичким нестабилностима и променама, већ је стање супротно томе, атмосфера друштва у којој су етаблиране темељне вредности и позиционирани основни правци политичког и економског развоја. Дакле, у друштву које се мења, које је у сталном покрету и променама, не може доћи до кодификације, јер је само право, недовршено, и у сталним променама и настанку, те се, стога, и не може уобличити оно што је још увек у настајању. Тек када се стабилизују односи са једне стране, а правни поредак пружи потпору таквим друштвеним односима са друге стране, и настане једна релативна стабилност друштва, тада се може сматрати да је створена социолошка основа кодификације. Кодификација је последица коју друштвено-политичка стабилности има на правни поредак, односно, може се рећи да је кодификација правна верификација етаблираног друштвеног баланса.

„Није случајност то што се кодификације јављају, како је Вајс истакао, у неким преломним друштвеним околностима. И на неки начин су, или би бар требало да буду, складна веза између прошлости и будућности. Представљају, како М. Сич истиче, резултат претходног развитка и постојећих прилика, а уколико су успеле утичу на будућност” (Јовановић, 2002, стр. 23–24).

Није случајно да се кодификацијама приступа у преломним друштвеним околностима, како би се, између осталог, и правним подухватом оваквога формата означила одређена врста друштвене прекретнице.

Међутим, стабилност друштва је само социолошки услов кодификације. Овај поступак никада није лак и једноставан, још мање краткотрајан. Он траје дужи период, обично неколико година, или дуже од деценије. У том поступку, да би кодификација била успешна и потпуна ангажује се научна и стручна јавност,

као и институције, установе и појединци који се баве практичном применом права.

„Кодификација не може бити само плод филозофско-правничких умовања, високо апстрактних спекулација образованих правника, који се удаљавају од животне праксе. Али, са друге стране, никада није била нити може бити резултат само [...] правне сувопарне праксе, [...] која се такође, кроз крута решења наводно практичног живота, уско и врло поједностављено схваћеног, заправо удаљава од стварног живота, далеко богатијег но што постојећа правна решења кажу” (Јовановић, 2002, стр. 26).

Кодификовано може бити, у простој држави целокупно право (у смислу односа и скупа правних грана које се уопште могу кодификовати), док је у сложеној држави могуће кодификовати само право које потиче од исте легислативе, односно оно право које је створила иста законодавна власт. Само ако одређен ентитет представља јединствено правно подручје могуће је извршити кодификацију. Уколико у сложеној држави постоји више правних подручја, неопходно је извршити унификацију, односно уједначење правног подручја и на тај начин створити јединствено правно подручје, те након тога извршити кодификацију одређених грана права.

Након завршене кодификације, њене последице на право могу бити, са једне стране актуелне, а са друге хипотетичке.

Актуелне последице кодификације су такве да кодификовано право у домену његовог функционалног постојања, (премда последице кодификације постоје и у научном смислу права) јесте на једном вишем појмовном и техничком нивоу. Кодификовано право у принципу садржи нове основне појмове, као што може да садржи појмове нових правних института, мада могу и да одређени појмови номинално остану исти, али са измењеним обимом значења (в. Поповић, 2002, стр. 26–35). Овакво право, поред тога што је на вишем појмовном нивоу, оно је на таквом истом нивоу и у техничко-редакцијском смислу. На овај начин, услед појмовне и техничке дотераности кодификованог права, оно постаје погодније за примену, чиме се неспорно доприноси правној сигурности, и уопште, вишем нивоу функционисања права.

„Предмет кодификације је оно што свако у вези свог положаја може видети у закону у најкраће могуће време: 'Грађанин', каже законодавац, какав је ваш положај? Да ли сте ви отац? Отворите поглавље 'О оцу'. Да ли сте земљорадник? Консултујте поглавље 'О

пољопривреди' [...] Све што није садржано у кодификованом тексту не треба да буде закон" (Ilbert, 1901, стр. 122, превео С. Аксић).

Дакле, кодификовано право само по себи не значи постојање правног поретка у којем је обезбеђена правна сигурност (пошто се правна сигурност подразумева и материјализацију, примену права), али, што се тиче нормативног дела правног поретка – правног система, у погледу овога су створене формалне претпоставке постојања основа правне сигурности.

„Управо су кодификације, кроз историју све до данас, увек биле значајно средство за постизање правне сигурности. Сасвим је извесно да ће планирани Грађански законик изузетно допринети враћању правне сигурности српском друштву, које ће тек онда моћи да се бави принципом правичности, често сасвим празно прокламованом" (Јовановић, 2002, стр. 24).

А то ће бити могуће управо због чињенице самог постојања једне, у принципу, кохерентне појмовне и техничке уређености новог кодификованог законског текста. Пропусти услед неуређености, контрадикторности појмова, као и формални пропуста разних врста, за које не значи да их мора садржати свако право које није кодификовано, али их кодификовано по дефиницији не садржи, управо су у кодификованом праву сведени на минимум, или их нема уопште. То значи да је кодификацијом, са аспекта нормативне стране правног поретка, учињен допринос постојању основа правне сигурности, док ће даље остваривање правне сигурности зависити од фактичке димензије правног поретка, односно материјализације права.

Веомо често се кроз кодификацију провлачи одређена нит усавршавања постојећих, или увођења нових правних института.

„Кодификације су, што правна историја потврђује, ретко бивале 'чисте' збирке прописа, систематски сређених, само ради лакше примене. По правилу се кроз њих, чак и када се понављају нека начела, провлаче одређене новине, не само чисто правне, већ дубље утемељене, кроз већ постојеће или жељене друштвене промене" (Јовановић, 2002, стр. 23).

Кодификацијом се, дакле, не сређује само појмовно и технички правни материјал, него се њоме често врши и модернизација права, а применом оваквог права долази и до напретка друштва.

Хипотетичке последице које кодификација може имати су да кодификовани законски текст, као сређенији у нормативном и граматичко-редакцијском смислу, представља основу за даље

усавршавање и развој права. Само право које је сређено може бити основа за даљи напредак права, за увођење нових института, који ће са своје стране допринети модернизацији и новим правним решењима. Келзенов став да је норма самостваралачко биће, у овом случају је остварив, јер је кодификација основ за настанак нових норми (Келзен, 1951, стр. 41–42). То такође важи и у случају када се норме, из одређене гране права које су пре кодификацијом постојале у нематичним гранама права, кодификацијом припајају матичној грани права.

ЗАКЉУЧАК Право је део друштвене стварности чији је допринос у формирању те стварности увек активан, било на начин да пружа заштиту постојећим односима, било да се њиме уводе промене у друштву. Развоју друштва доприноси само оно право које је јасно, једноставно за примену, и ако формулација норми, као и њихов однос, не оставља места за злоупотребе. Такође, са друге стране, у примени таквога права не смеју да постоје изузеци, повлашћени, као ни они на које се поједине норме не односе.

Кодификација је, за разлику од модернизације, поступак којим се од више сродних правних грана ствара један законски текст. Кодификацијом се норме усклађују у нормативном и техничко-граматичком смислу.

Кодификација може настати само у стабилним друштвено-економским приликама етаблираних друштвених односа, с једне стране, али се исто тако кодификацијом може модернизовати и право. Кодификовано право представља основу за даљи напредак и развој друштва и права.

- ЛИТЕРАТУРА** Brassloff, S. (1928). *Die Rechtssicherheit*. Wien–Leipzig.
- Врачар, С. (1995). *Систуркџуралностџ филозофије љрава*. Сремски Карловци.
- Гурвич, Ж. (1997). *Социолоџија љрава*. Подгорица.
- Живановић, Т. (1951). *Систем синџетичке љравне филозофије*. Београд.
- Ilber, S. C. (1901). *Legislative methods and forms*. London, New York.
- Јовановић, М. П. (1934). „Наша нова кодификација”. У: *Сџоменица Мауровићу*, прва књига. Београд.
- Јовановић, М. (2002). „Римске кодификације од Закона XII таблица до Јустинијановог Corpus Iuris Civilis”. У: *Грађанска кодификација, здорник радова*, свеска 1. Ниш.

- Келзен, Х. (1951). *Ойшиа теорија права и државе*. Београд .
- Ковачевић-Куштримовић, Р. (2002). „Припреме за доношење јединственог грађанског законика”. У: *Грађанска кодификација, зборник радова, свеска 1*. Ниш.
- Лукић, Р. (1995а). *Теорија државе и права, Теорија државе I*. Београд.
- Лукић, Р. (1995б). *Теорија државе и права, Теорија државе II*. Београд.
- Петронијевић, Б. (1932). *Основи логики*. Београд.
- Поповић, М. (2002). *Ойшиа теорија права*. Нови Сад.
- Радбрух, Г. (1980). *Филозофија права*. Београд.
- Тасић, Б. (1995). *Проблем ојравдања државе, Увод у правне науке, Енциклопедија права*. Београд.
- Фулер, Л. (2001). *Моралносћ права*. Београд.

SAVA N. AKSIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA WITH TEMPORARY HEAD-OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, FACULTY OF LAW

SUMMARY

THE ACCULTURATION OF SOCIETY AND LAW AS THE CONDITION
AND CONSEQUENCE OF CODIFICATION

The Law can not only support the changes in society but also make the possibilities for changes, or even to be the main social mechanism for changes in society, and that kind of law will be progressive Law. During the modernization of the Law its structure becomes clearer, composition of norms becomes unambiguous and notions become clear. The application of this kind of Law is not complicated and therefore it is not difficult, so that the layman can apply this law.

The codification is the process in which many related branches of Law became one law. That means to harmonize norms and technically arrange norms from many related branches of Law.

The codification is consequence that social and political stability has on legal order, which means that codification is legal verification of established social order. Codification brings the Law on a higher notional and technical level and at the same time codified Law becomes the base for further development of law.

KEY WORDS: Acculturation, Law, codification, norm, technical, grammar.